הִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ סִימָן תכ תכא תכב

תכ אִם הַנָּשִׁים רַשָּׁאוֹת לְקוֹנֵן בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א א עַל הַמֵּת, נָשִׁים מְעַנּוֹת שֶׁכֵּלָן אוֹמְרוֹת כְּאֶחָד, וּמְטַפְּחוֹת דְּהַיְנוּ לְהַכּוֹת כַּף אֶל כַּף. (א) אֲבָל לֹא מְקוֹנְנוֹת, שֶׁתְּהֵא הָאַחַת אוֹמֶרֶת וְהָאֲחֵרוֹת עוֹנוֹת אַחֲרֶיהָ. וְאַחַר שֶׁנִּקְבַּר הַמֵּת, לֹא מְעַנּוֹת וְלֹא מְטַפְּחוֹת: **ב** (ב) ב אוֹמְרִים צִדּוּק הַדִּין וְקַדִּישׁ. הַגָּהָה: (ג) וְאֵין נוֹהֲגִין כֵּן. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ת״א סָעִיף ו׳ בַּהַגָּהָה. וְכֵן בְּכָל הַיָּמִים שֶׁאֵין אוֹמְרִים בָּהֶם (ף) תַּחֲנוּן (מנהגים מנהגי שבת כל השנה) (ד) וְכֵן בְּעֶרֶב שַׁבָּת אַחַר חֲצוֹת. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם קוֹבְרִין מֵת (ה) בַּלַּיְלָה, שֶׁאֵין אוֹמְרִים קַדִּישׁ וְלֹא צִדּוּק הַדִּין (כל בו (סי׳ קיד)):

א משְׁנָה מוֹעֵד קָטָן כ״ח (ע״ב). ב טור בְּשֵׁם תַּלְמִידֵי רַשׁ״י בְּשֵׁם רַשׁ״י וּבְיוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן ת״א בְּשֵׁם רַמְב״ם וּבְשֵׁם תְּשׁוּבַת הַגְּאוֹנִים.

תכא קְרִיאַת ׳וּבְרֹאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם׳ קֹדֶם פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א א נוֹהֲגִין בְּאַשְׁכְּנַז (א) שֶׁאוֹמְרִים פָּרָשַׁת ׳וּבְרֹאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם׳ (במדבר כח יט) שַׁחֲרִית אַחַר פָּרָשַׁת הַתָּמִיד. וּבִסְפָרַד אֵין נוֹהֲגִין לְאָמְרָהּ, לְפִי שֶׁעַתִּידִין לִקְרוֹת אוֹתָהּ בְּסֵפֶר תּוֹרָה:

א טור צִיְּנְתִּיו לְעֵיל סִימָן מ״ח.

תכב סֵדֶר הַתְּפִלָּה וְהַלֵּל בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. וּבוֹ ז׳ סְעִיפִים:

א א עַרְבִית שַׁחֲרִית וּמִנְחָה מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת (א) וְאוֹמֵר (ף) יַעֲלֶה וְיָבֹא בִּרְצֹתָה. וְאִם לֹא אָמְרוֹ בְּעַרְבִית, אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ (ב) (וּבְאֵיזֶה מָקוֹם שֶׁנִּזְכַּר שָׁאֵינוֹ חוֹזֵר עַיֵּן לְעֵיל (ג) [ב] סִימָן רצ״ד סָעִיף ד׳ וְה׳), בֵּין שֶׁרֹאשׁ חֹדֶשׁ יוֹם אֶחָד בֵּין שֶׁהֵם שְׁנֵי יָמִים, מִפְּנֵי שֶׁאֵין מְקַדְּשִׁין אֶת הַחֹדֶשׁ (ג) בַּלַּיְלָה. ב אֲבָל אִם לֹא אָמְרוֹ שַׁחֲרִית וּמִנְחָה, (ג) [ג] (ד) מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. ג וְאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל מוֹדִים,

א בְּרַיְיתָא שַׁבָּת כ״ד (ע״א). ב שָׁם בְּרַיְיתָא. ג גְּמָרָא בְּרָכוֹת כ״ט (ע״ב).

בַּאֵר הֵיטֵב

ב (ף) תַּחֲנוּן. כָּתַב לְבוּשׁ (סי׳ תרע ס״ג) שֶׁאֲפִלּוּ לְחָכָם בְּפָנָיו אֵין אוֹמְרִים צִדּוּק הַדִּין, שֶׁהוּא תְּחִנָּה, אֶלָּא דּוּרְשִׁין עָלָיו אִם בֹּר הֵכִי הוּא, וְאוֹמְרִים קַדִּישׁ אַחַר הַדְּרָשָׁה. עַיֵּן שָׁם סִימָן תר״ע. וּבְטוּר כָּתַב דְּחָכְמֵי מַגְנָצָא אָמְרוּ צִדּוּק הַדִּין בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ חֲנֻכָּה וּפוּרִים עַל אָדָם גָּדוֹל. וְכָתַב הַשַּׁ״ז (סק״א), וְשָׁמַעְתִּי מְזַקֵּן אֶחָד שֶׁהָעִיד שֶׁהָיָה בְּקָהִלַּת קֹדֶשׁ קְרָאקָא בִּשְׁנַת של״ג שֶׁנִּפְטַר רַמ״א זַ״ל בְּיוֹם ל״ג בָּעֹמֶר וְהָיוּ מְסַפְּקִים אִם לוֹמַר צִדּוּק הַדִּין, עָמַד אָדָם חָשׁוּב אֶחָד וְהֵעִיד שֶׁשָּׁמַע מִפִּי רַמ״א שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר צִדּוּק הַדִּין עַל אָדָם גָּדוֹל, וְתָכַף אָמְרוּהוּ עַל רַמ״א בְּקוֹל רָם. וְנִרְאֶה לְסָמֹךְ עַל זֶה בְּיָמִים שֶׁאֵין בָּהֶם תַּחֲנוּן, כְּגוֹן ל״ג בָּעֹמֶר אוֹ ט״ו בְּאָב וּבִשְׁבָט. שְׁאֵינָם מוֹעֵד, אֲבָל לֹא בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וַחֲנֻכָּה וּפוּרִים וְחֹדֶשׁ נִיסָן, דְּאֲפִלּוּ יֵשׁ בָּהֶם אִסּוּר מִדִּין הַתַּלְמוּד, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

א (ף) יַעֲלֶה וְיָבוֹא. וְהַשַּׁמָּשׁ יַתְחִיל תְּפִלָּתוֹ קֹדֶם הַצִּבּוּר, וּכְשֶׁיִּגִּיעַ לְיַעֲלֶה וְיָבוֹא יָרִים קוֹלוֹ לְהַשְׁמִיעַ בְּצִבּוּר, עַיֵּן סִימָן קי״ד (סק״ב): (ב) סִימָן רצ״ד. דְּהַיְנוּ תֹּקֶף כְּשִׁסַּיֵּם הַבְּרָכָה אֲפִלּוּ לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן מוֹדִים, עַיֵּן סִימָן רל״ו סָעִיף ב׳ וְעַיֵּן סִימָן ק״ח (סק״ח יז): (ג) מַחֲזִירִין. וְדַוְקָא אִם עֲדַיִן לֹא הִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מוּסָף, אֲבָל אִם הִתְפַּלֵּל מוּסָף אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [ב] סִימָן רצ״ד. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּשַׁלְמֵי חֲגִיגָה (רימי יעלה ויבוא בר״ח סי׳ ב׳ ס״ב) בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי דַּאֲפִלּוּ לֹא סִיֵּם רַק הַזִּכּוּיר הַשֵּׁם, אֵינוֹ חוֹזֵר: [ג] מַחֲזִירִין. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. עַיֵּן פְּרִי חָדָשׁ וּבִדְבֵי יוֹסֵף (סי׳ קח סק״ח) וְשָׁם בְּשִׁיּוּרֵי בְּרֵכָה בְּשֵׁם הֶרְשָׁב״א דַּאֲפִלּוּ כְּבָר הִתְפַּלֵּל מוּסָף צָרִיךְ לַחֲזֹר, וְלִכְשֶׁיִּגִּיעַ מִנְחָה מִתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם, דַּאֲפִלּוּ נִזְכַּר בְּצַעַת תְּפִלַּת מוּסָף אֵין בִּיכָלִים שֶׁאֵין בָּהֶם תַּחֲנוּן, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת (ג) יָכוֹל לוֹמַר צִדּוּק הַדִּין וְקַדִּישׁ:

א (א) אֲבָל לֹא מְקוֹנְנוֹת. שֶׁזֶּהוּ עִקַּר הַהֶסְפֵּד, וְאָסוּר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁהוּא כְּמוֹ יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ת״א סָעִיף ה׳ דְּכָל זֶה בְּאֵינָשׁ דְּעָלְמָא, וּלְתַלְמִיד חָכָם מְקוֹנְנוֹת כְּדַרְכָּן בַּחֹל:

ב (ב) אוֹמְרִים צִדּוּק הַדִּין וְכוּ׳. שֶׁאֵינוֹ הֶסְפֵּד אֶלָּא הוֹדָאָה וְקַבָּלַת דִּין שָׁמַיִם: (ג) וְאֵין נוֹהֲגִין כֵּן. שֶׁמַּרְגִּיל לְהֶסְפֵּד. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאֲפִלּוּ לְחָכָם בְּפָנָיו אֵין נוֹהֲגִין בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ לוֹמַר צִדּוּק הַדִּין, שֶׁהוּא תְּחִנָּה, אֶלָּא (ף) דּוֹרְשִׁין עָלָיו אִם הוּא בֹּר הֵכִי, וְאוֹמְרִים קַדִּישׁ אַחַר הַדְּרָשָׁה: (ד) וְכֵן בְּעֶרֶב שַׁבָּת אַחַר חֲצוֹת. שֶׁגַּם כֵּן אֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן וְהוּא הַדִּין בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב, לָכֵן אֵין אוֹמְרִים צִדּוּק הַדִּין, וְעַיֵּן עוֹד פְּרָטֵי דִּינִים בָּזֶה בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ת״א סָעִיף ו׳ וּבַאֲחֲרוֹנִים שָׁם. כָּתַב הַשַּׁ״ז (סק״א) דְּמַתָּר לוֹמַר צִדּוּק הַדִּין עַל אָדָם גָּדוֹל שֶׁמֵּת אֲפִלּוּ בְּיָמִים שֶׁאֵין אוֹמְרִים בָּהֶם תַּחֲנוּן כְּמוֹ ל״ג בָּעֹמֶר אוֹ ט״ו בְּאָב וּבִשְׁבָט, דְּאֵינָם מוֹעֵד, (ה) אֲבָל לֹא בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ חֲנֻכָּה וּפוּרִים דַּאֲפִלּוּ נִזְכְּרוּ בַּתַּלְמוּד: (ה) בַּלַּיְלָה. אֲבָל בְּיוֹם אֵין לְהַקְפִּיד כְּלָל, וְכֵן מִנְהָג פָּשׁוּט:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (ף) וּבְחַיֵּי אָדָם הִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ (כלל קי״ח ס״ז) מְפַקְפֵּק אִם בְּתוֹךְ הַדְּרָשָׁה מְעוֹרֵר קִינִים וְהֶסְפֵּד מַחֲמַת שֶׁאֵין לָנוּ בָּעֵת תַּלְמִיד חָכָם לְעִנְיַן הַזֶּה, עַיֵּן שָׁם. וְדַוְקָא עַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אֲבָל בְּשָׁאַר יָמִים שֶׁאֵין אוֹמְרִים בָּהֶם תַּחֲנוּן דְּמִדִּינָא אֵין הַהֶסְפֵּד אָסוּר בָּהֶן, אֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה: (ג) וְהִשְׁמִטְתִּי מִמְּנוּ חֹדֶשׁ נִיסָן דְּהִשִּׂיגוּ הָאַלְיָה רַבָּה (סק״ב), עַיֵּן שָׁם: (ג) כִּי בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א (ד״ה י״א) כָּתַב טַעַם לְדִין זֶה מִמַּה דְּפָסְקִינוּ לְעֵיל בְּסִימָן קל״א סָעִיף ג׳ לְעִנְיַן נְפִילַת אַפַּיִם, וְעַיֵּן שָׁם בְּט״ז (סק״ח) דְּגַם שָׁם מַתִּיר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת:

א (ף) וְדַוְקָא בֵּין קַדִּישׁ [לְתְחִלָּה], אֲבָל כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד בִּבְרָכַת קְרִיאַת שְׁמַע בֵּין הַפְּרָקִים אָסוּר לְהַפְסִיק כְּמְבֹאָר שָׁם (מ״ב סק״ז): (ב) שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ז), וְכֵן כָּתַב בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ב): (ג) לְקַאוְרָה דַּוְקָא לְעִנְיַן שַׁחֲרִית, אֲבָל אִם הִתְפַּלֵּל מִנְחָה וְלֹא הִזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבוֹא וְהִתְפַּלֵּל אַחַר כָּךְ מוּסָף, אֵינוֹ מוֹעִיל לָזֶה, דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי אֲמַאי קָיְימָא לָן דְּאִם שָׁכַח לְהַזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבוֹא בְּתְפִלַּת הַמִּנְחָה יַחֲזֹר וְיִתְפַּלֵּל, הֲלֹא מִפְּאָמְתָא הִתְפַּלֵּל מוּסָף וְהִזְכִּיר בּוֹ קְדֻשַּׁת הַיּוֹם. אֲכָן יֵשׁ לְדַחוֹת דְּזִכְירַת קְדֻשַּׁת הַיּוֹם בְּמוּסָף אֵינוֹ תִּקּוּן רַק עַל מָה שֶׁקִּלְקֵל מֵקֹדֶם וְלֹא הִזְכִּיר, אֲבָל לֹא עַל מָה שֶׁיְּקַלְקֵל אַחַר כָּךְ, וְעַל כֵּן צָרִיךְ עִיּוּן: (ד) נִרְאֶה לִי דְּאַף לְדַעְתָּ זוֹ אִם אֵרַע שֶׁהִתְפַּלֵּל מִנְחָה מִקֹּדֶם מוּסָף וְהִזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבוֹא, אֵין זֶה תִּקּוּן לְמָה שֶׁלֹּא הִזְכִּיר בְּשַׁחֲרִית, דְּאֵין לָנוּ אֶלָּא מָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּגֵמָרָא שֶׁמּוּסָף הוּא תִּקּוּן לִתְפִלַּת שַׁחֲרִית, וְעַל כֵּן יַחֲזֹר וְיִתְפַּלֵּל עוֹד תְּפִלָּה לְתַשְׁלוּמִין עַל שַׁחֲרִית. וְכֵן מִשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָרַא״שׁ (פ״ד סי׳ כ״ג) עַל אוֹתָהּ סוּגְיָא בִּבְרָכוֹת עַיֵּן שָׁם לְעִנְיַן שְׁלִיחַ צִבּוּר:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah